

10 JAAR PVV

Hoogte- en dieptepunten

Oprichting, 22 februari 2006

De Partij voor de Vrijheid wordt bij de Kiesraad geregistreerd door Kamerlid Geert Wilders, die in 2004 uit de VVD-fractie was vertrokken.

9 zetels, 22 november 2006

De PVV doet mee aan de Tweede Kamerverkiezingen en haalt negen zetels, substantieel meer dan de verschillende peilingen hadden voorspeld.

Paspoorten, februari 2007

Wilders dient moties van vrouwen in tegen staatssecretarissen Ahmed Aboutaleb en Nebahat Albayrak (PvdA) vanwege hun dubbele nationaliteit.

Fitna, 27 maart 2008

Na internationale ophef en persoonlijke bedreigingen komt Wilders met zijn anti-Koranfilm *Fitna*, dat de gemoederen vooral in Den Haag bezighield.

Vervolging, 21 januari 2009

Nadat het OM had besloten Wilders niet te vervolgen voor *Fitna*, dwingt het Amsterdamse hof toch vervolging af voor haatzaaien en groepsbelediging.

Brussel, 4 juni 2009

De PVV is met bijna 17 procent van de stemmen de grote winnaar van de verkiezingen voor het Europees Parlement. Wilders neemt zijn zetel niet in.

Verkiezingen, 2010

Bij de raadsverkiezingen doet de PVV alleen mee in Almere en Den Haag. Na de val van Balkenende IV krijgt de PVV bij de Kamerverkiezingen 24 zetels.

Gedogen, september 2010

PVV'ers komen niet in het kabinet, maar Rutte I – „waar rechts Nederland zijn vingers bij affikt” – regeert wel met gedoopte steun van Wilders c.s.

Vrijspraak, 23 juni 2011

Na een tumultueuze rechtszaak en verdedigd door – dan nog – advocaat Bram Moszkowicz wordt Wilders vrijgesproken van alle aanklachten.

PVV trekt nieuwe aanhang

PVV-stemmers

Bij haar tienjarig bestaan scoort de PVV in de peilingen hoger dan ooit. Wie zijn de mensen die op Geert Wilders zeggen te gaan stemmen? Een analyse van het PVV-electoraat en vier portretten van kiezers en ex-kiezers.

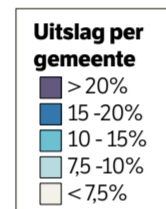
Tekst **Emilie van Outeren**
Foto's **David van Dam**

Boze kaalkoppies, bange borderliners en onopgeleide oudere tokkies. Over de achterban van de PVV bestaan aannames en vooroordelen genoeg. Maar met peilingen die op dit moment wel tot 41 Tweede Kamerzetels voorspellen, kan Wilders' aanhang niet bestaan uit een homogene groep ontevreden islamofoben zonder kansen op de arbeidsmarkt. De vraag is: wie zijn de potentiële PVV-kiezers wel?

Volgende week is het precies tien jaar geleden dat Geert Wilders de Partij voor de Vrijheid oprichtte. Een partij waarvan de oprichter het enige lid is en blijft en die dus geen georganiseerde achterban heeft. Af en toe organiseren afdelingen besloten avondjes voor sympathisanten, zoals begin deze maand in Zeeland. De PVV is hard op zoek naar kandidaat-Kamerleden die de voorspelde zetels moeten vullen. De enige openbare samenkomsten zijn wanneer Wilders flyert in steden waar hij een ruime *fanbase* vermoedt, zoals recent in Rotterdam en Spijkenisse.

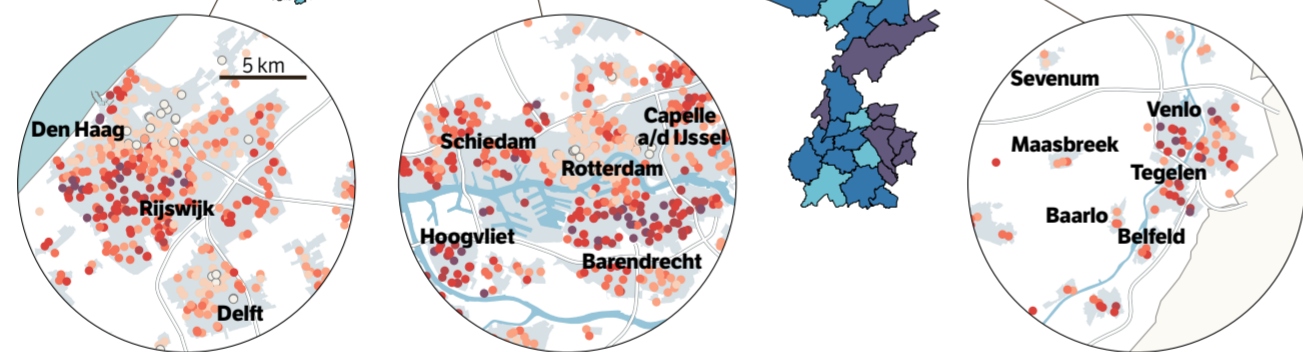
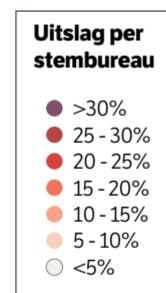
Zijn aanhang daar was divers: jonge mannen met petjes en tatoeages waren niet sterker vertegenwoordigd dan oudere vrouwen met kleurspelingen en hippe brillen. Wel waren de bewonderaars allemaal blank en, zo leerde een weinig representatieve steekproef aan gesprekken, merendeels werkloos. Sommigen staan door ziekte of handicap al jaren langs de kant, anderen verloren in de crisis hun werk. Ze spraken hun angst en frustratie uit dat vluchtelingen en migranten behalve hun banen ook uitkeringen, gesubsidieerde woningen en

Percentage stemmen voor de PVV bij de Provinciale Statenverkiezingen maart 2015

De aanhang van de PVV was geconcentreerd in drie regio's: Rotterdam/Den Haag, West-Brabant en Limburg. Maar binnen die regio's bestonden grote verschillen. Vooral in de buurten waar relatief weinig allochtonen en veel lager- en middelbaar opgeleiden wonen, werd veel PVV gestemd. Waar meer allochtonen wonen, werd meer PvdA en SP gestemd. En waar meer hogeropgeleiden wonen, gingen veel stemmen naar D66 en VVD.

Percentage stemmen voor de PVV Provinciale Statenverkiezingen maart 2015

NRC 200216 / Brl. / Bron: ANP

andere voorzieningen inpikken.

Nieuwe aanwas in krimpgedebied
De meeste Wilders-fans hebben nooit de kans of de behoefte om zich op zo'n evenement uit te spreken. Hun enige meetbare steun is hun stem bij verkiezingen. Uitslagen per stembureau laten duidelijke geografische voorkeuren zien. PVV-kiezers zijn sterk vertegenwoordigd in Limburg, de provincie waar Wilders vandaan komt, en in randgemeenten van grote steden, vooral bij Rotterdam. In Flevoland, West-Brabant en Oost-Nederland neemt zijn basis toe.

Die spreiding is uitvoerig onderzocht door Josse de Voogd, die zichzelf 'electorale geograf' noemt. In zijn boek *Bakfietsen en rolluiken* (2010) toont hij aan dat naoorlogse wijken en groeikernen en stagnerende industriegebieden typische PVV-wijken zijn. „Sindsdien heeft Wilders aanhang gewonnen in krimpgedebieden op het platteland. Hij heeft een gouden combinatie gevonden van rechts-populisme en een steeds linksere agenda, waardoor hij niet meer alleen met de VVD, maar ook met de

SP concurreert”, zegt De Voogd nu.

Publicist Chris Aalberts interviewde 87 PVV-kiezers in 2012 en leerde zo dat deze eigenlijk in twee groepen uiteenvallen. „Er is een minderheid die echt gelooft dat Wilders de waarheid in pacht heeft. Maar de grootste groep bestaat uit mensen die snel twijfelen aan de effectiviteit en de integriteit

Mensen die nu zeggen PVV te gaan stemmen, zijn opmerkelijk jong

Tim de Beer van peiler TNS Nipo

van de politiek en een stem op Wilders zien als een drukmiddel. Het zit over het algemeen een tikje rechtser, wat oudere kiezers met een conservatief waardepatroon. Ze zijn het op veel punten niet met Wilders eens.”

Dat de PVV bij die mensen nu succesvoller lijkt dan voorheen, heeft volgens Aalberts één doorslaggevende

oorzaak: vluchtelingen. „Veel mensen zien niet zo'n groot gevaar in de islam of in Europa, maar het beeld dat we overspoeld worden door vreemdelingen beangstigt bijna iedereen.”

Vrouwen en hoger opgeleiden

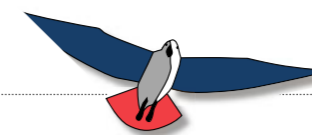
Verschillende peilers bevestigen dat Wilders' aanhang zich niet alleen heeft verdiept, maar ook verbreed. „Het beeld was dat de PVV-kiezer een boze, blanke, oudere man is”, zegt Tim de Beer, onderzoeker bij TNS Nipo die de PVV peilt op 33 Tweede Kamerzetels. „Dat klopt niet meer. We zien dat mensen die nu zeggen PVV te gaan stemmen opmerkelijk jong zijn. Een kwart is onder de 35.”

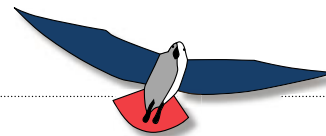
Jeroen Kester, die in de Politieke Barometer van deze week 30 PVV-zetels voorziet, onderzoekt niet alleen wat de kiezersvoorkeur is, maar ook waarom. De PVV springt er op belangrijke punten uit. De partij van Wilders „weet wat er leeft” in de samenleving, „luistert naar de kiezer” en „spreekt de taal van de burger”, vindt een groot deel van de ondervraagden. „De partij weet onrust, over bijvoorbeeld vluchtelingen en de zorg, goed

te kanaliseren, terwijl andere partijen worstelen om er een antwoord op te vinden”, zegt Kester. Dat lijkt misschien een open deur, maar het betekent dat Wilders nieuwe markten aanboort: sinds de zomer scoort hij beter onder vrouwen, jongeren en hoog opgeleiden die eerder niet overwogen op hem te stemmen.

De peilingen van Maurice de Hond tonen eenzelfde verschuiving: de PVV trekt meer vrouwen en meer hoger opgeleiden. In zijn laatste peiling zou de partij 41 zetels halen. „Het toont aan dat Wilders sterker wordt in de groep die hem al steunde, maar ook anderen aantrekt. Het is duidelijk dat het vluchtelingenthema breder speelt in de samenleving dan alleen bij de stereotype Wilders-kiezer.”

Die nieuwe kiezers lopen vooral over van VVD en SP, of zijn mensen die eerder niet stemden. „We vragen in peilingen ook naar 'opkomstintentie'. Die is bij mensen die zeggen voor de PVV te kiezen beduidend lager dan bij anderen”, zegt Tim de Beer. De grote onzekerheid voor de PVV is nu: komt de Wilders-aanhang wel opdagen?

▶ Afvalligen, maart/juli 2012

Kamerlid Hero Brinkman en later Marcial Hernandez en Wim Kortenoeven stappen uit de PVV. Ze vinden Wilders te links en sektarisch.

▶ Catshuis, 21 april 2012

Rutte I valt nadat Wilders is weggelopen van bezuinigingsonderhandelingen in het Catshuis. Bij nieuwe verkiezingen houdt de PVV 15 zetels over.

▶ 'Minder', 19 maart 2014

Na gemeenteraadsverkiezingen belooft Wilders zijn aanhang 'minder Marokkanen'. Hij wordt opnieuw vervolgd en twee Kamerleden splitsen af.

▶ Internationaal, mei-juni 2015

Het kost PVV, Front National en anderen een jaar om een fractie te vormen in het Europees Parlement. Aanval op een expositie in Texas nadat Wilders er sprak.

▶ Heemels, 18 februari 2016

Wilders' woordvoerder en voormalig Statenlid Michael Heemels bekend drugs- en drankgebruik te hebben betaald met partijgeld en stapt op.

